

התבוננות | מה לרופא אצל ברית מילה?

הגמרא שלנו דנה האם אפשר למול אצל רופא גוי, או שיש חשש שהוא יטה את הסכין ויפצע את התינוק. **מדוע בכלל צריך רופא בברית מילה?**

למדנו בגמרא בסנהדרין יז, ב שבכל עיר צריך שיהיה רופא, אומר שם רש"י "רופא – למול תינוקות". רופא?? לכאורה מלים אצל המוהל, לא?

בכלל צריך להבין **מדוע מצוות המילה משולבת עם ענייני רפואה**. היו מרמזים את סעודת הברית – בשעת הסכנה – באמצעות קול ריחיים, שמרמז על טחינת הסממנים לריפוי התינוק. כך גם שמחת יום שלישי למילה – שהיו קהילות שנהגו בה שמחה יתירה משמחת הברית עצמה. לכאורה זהו עניין צדדי לגמרי, שהתינוק נחלש וצריך רפואה אבל מדוע זה שייך לשמחת הברית עצמה.

עוד העירני אחי רבי אלימלך שליט"א שאנו נוהגים להוסיף 'קיים את הילד הזה לאביו ולאמו' וכתבו הראשונים שאין בזה משום הפסק בין הברכה לשתיית היין משום **הברית**, וזה צריך ביאור מהי השייכות בין מצות ברית מילה לתפילה לרפואתו, וכי משום שחוליו אירע מחמת הברית זהו שייך למצות הברית. אתמנהה.

וכן צריך להבין מה שאומרים הקהל בשעת הברית 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים', ואילו כשמכניס את בנו ללמוד תורה אין אומרים לו 'כשם שנכנס לתורה כן יכנס לחופה ולמעשים טובים'.

מושג | מציצה – חלק ממצוות הברית

הנה, ידוע מה שכתבו הרבה מן האחרונים שמצוות המציצה, אע"פ שטעמה משום סכנה, מכל מקום אינה כרחיצת התינוק לאחר הברית שאינה מכלל מצוות המילה, אלא **זהו חלק מחלקי מצות המילה**, וכמו שצייד הר"ן דכל שלא סיים המציצה נחשב שלא פרש מן המילה וחוזר אף על ציצין שאין מעכבין. ולכן אף כאשר אין הרופאים בזה"ז מוצאים איזו סכנה בהמנעות מן המציצה מכל מקום מצוה לא זזה ממקומה לפי השתנות חכמות הרפואה.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיה תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

והארץ בזה באבני נזר יו"ד סימן שלח לבאר שעצם המציצה היא המשך ותוספת למעשה המילה, כיון שמוצץ את דם הברית, והוא המשך להטפת דם ברית. ואמנם עיקר הטעם שעושה זאת הוא מפני הסכנה, אך לאחר שמוכרח לעשות כן משום זה שוב מקיים בזה גם תוספת במצות המילה, עיי"ש.

וכ"כ כמה וכמה מגדולי האחרונים שהמציצה היא מעיקר צורת המילה, ה"ה בנין ציון ס' כג כד, מהר"א אסאד יו"ד רנ"ח, מהר"ם שיק יו"ד רמח, מלבושי יו"ט סוף ח"א וסוף ח"ב, ועוד.

עפ"י היה מעורר כמה וכמה שנים **אדמו"ר רבי דוד בונם**

המציצה היא מעיקר צורת המילה

סומפולינסקי זצ"ל שראוי ונכון **שהאב יעשה מצוות המציצה בעצמו בבנו**, כי מכיון שאין כאן מניעת סכנה גרידא אלא חלק מחלקי המצוה, למה לא יקיים האב את מצוותו בעצמו. ובפרט, שבזה יתקן החשש הגדול של התדבקות במחלות הנובע מכך שהמוהל מוצץ אלפי תינוקות שונים ומשונים, ואם כל אב ימצוץ לבנו בזהירות ונקיות יבוא הכל על מקומו בשלום.

וכבר קדמו בזה בשו"ת ארץ צבי להגאון הקדוש רבי צבי פרומר הי"ד ח"א סו"ס סג:

"...נכון לכל אב אף שאינו יודע למול לעשות המציצה בעצמו **שזה דבר קל לקיים**, לפי מה שהעלה באבני נזר דגם המציצה הוא מעצם מצות מילה חשיב זה גמר המצוה, ונ"ל דמקיים בזה כל המצוה כהא דמבואר בע"ז כ"ז דאע"פ שאשה פסולה למול מ"מ כשהגמר באיש כשר, הכי נמי **בזה דהגמר ע"י האב חשיב כאילו כולו היה ע"י האב עצמו**. ויש לדחות דשאני התם דעדיין נשאר מקצת ערלה מעורה וחשיב עדיין ערל ועיקר המצוה בהגמר שמסיר הערלה משא"כ מציצה אע"פ שהוא מן המצוה מ"מ אינו מעכב ואפילו לא מצץ אינו ערל עוד, ועל כן אין לדמותו להא דע"ז שם, מכל מקום **נכון הדבר שאב יעשה המציצה דכיון דהמציצה ממצות מילה גם בזה מצוה על האב כמו בגוף המצוה**, כנלע"ד."

למדנות | מהות הברית – לגמור לידתו

אמנם עיקר הדבר צריך ביאור **להבין את השייכות בין פעולת המציצה המיועדת להצלחתו מן הסכנה לבין מעשה המילה עצמו שהוא לברית**, ובמה נחשב שזהו חלק ממעשה המילה.

אכן הביאור הפשוט בכל זה, עפ"י מה שכתבו הראשונים שהמילה היא **גמר והשלמת הלידה**, כי כל זמן שהוא ערל נחשב עדיין בעל מום ולא נשלמה יצירתו, וכמו "שחז"ל עה"פ התהליך לפני והיה תמים, וכאשר מסירים הפסולת ממנו הוא גמר מלאכתו והשלמת יצירתו של הוולד, ולכן זהו הזמן שקוראים את שם הרך הנולד, כי אז הוא נוצר ונשלם.

וכמוש"כ החינוך מצוה ב: **"ידוע למבינים שתשלום צורת האדם בהסיר ממנו אותה ערלה שהיא תוספת בו... והעם הנבחר חפץ השם יתברך להשלים תכונותיו, ורצה להיות ההשלמה על ידי האדם, ולא בראו שלם מבטן, לרמוז אליו כי כאשר תשלום צורת גופו על ידו, כן בידו להשלים צורת נפשו בהכשר פעולותיו"**.

אם כן הביאור פשוט: אילו **לא** יתקיים הילד ח"ו לאחר הברית, הרי **חסר בעיקר צורת הברית** שכל מהותה היא גמר היצירה והלידה, ולכן מתפללים עליו 'קיים את הילד הזה לאביו ולאמו' כי בזה תתקיים תכלית מעשה המילה – להשלים לידתו וחיותו, ולכן אומרים אז 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמע"ט' כי כניסתו לברית היא כניסתו לחיים היהודיים, ואז הוא הזמן לברך שיתקיים ברוחניות ובגשמיות, ואילו כאשר נכנס ללמוד תורה אין זה שייך כלל לכניסתו לחופה ולמעשים טובים ולכן אז אין מברכים על זה.

לפי"ז נבין את השייכות בין המציצה למצות המילה, כי זהו ענין הברית להסיר היתר ולהשלים הגוף, אלא שבמעשה זה גופא אם אינו עושה אותו בשלמותו במציצת כל דם הברית הוא יכול לקלקל הגוף כולו, ונמצא קלקל במקום לתקן, ולכן נתנה המצוה באופן זה שלא יסתפק ביציאת דם הברית אלא יוסיף למצוץ הדמים הרחוקים כדי להסיר הסכנה ולתקן בזה את גוף הוולד שיכנס לחיים ארוכים לתורה לחופה ולמע"ט.

זאת הסיבה **שאינ מברכים "שהשמחה במעונו" מפני "צערא דינוקא"** ותמוה וכי בגלל צער מועט כזה אין מקום לשמחה, והרי כתבו הראשונים דאם יש חתן בברית מברכים "שהשמחה במעונו" למרות "צערא דינוקא" ומדוע רק לשמחת הברית מפריעה "צערא דינוקא". אך הביאור **שמה שיש עדיין "צערא דינוקא" זה חסרון בשמחת הברית**, כי עדיין לא הושלם בריאתו של הילד, הוא נולד עם ערלה ואחרי שהסירה הוא נחלה וכעת ממתנים לגמר הדבר שיתרפא ויעמוד על בניינו החדש כיהודי מהול.

לפי"ז נמצא שמה שהזהיר **אדוני מורי זקני זצ"ל** שימצוץ

האב בעצמו מפני סכנת ההידבקות, אין זה רק לקיום מצות שמירת הגוף והנפש, **אלא זהו הידור בגוף המצוה של המציצה**, שכל עניינה להציל התינוק מן הסכנה ולהשלים בזה תיקון גופו שבמילה, ואם עושה זאת באופן מעולה ומזוכך ביותר הרי נעשית קצת חפצא של מציצה מהודרת יותר [מלבד מעלת עשיית המצוה בגופו ולא בשליחות כנ"ל].

וורט | מוהל = רופא שמרפא את גופו מקלקול הערלה

לפי זה מובן היטב שמהות תפקידו של המוהל הוא "רופא". כי פעולת המילה עצמה ופעולת ריפוי התינוק, שניהם יחד נחשבים פעולת רפואה אחת שתכליתה להעמיד את הילד על בריאותו השלימה בלי קלקול הערלה ובלי קלקול הפציעה.

לכן הזהירות המופלגת של רבי מאיר ממילת גוי, שמא יבוא להטות את הסכין, איננה עניין נפרד מהברית עצמה, אלא היא הידור בגוף מעשה הברית, שהוא מעשה רפואת התינוק שזה ההיפך מהכנסתו לסכנת פציעה ע"י רופא עכו"ם.

נידון | מוהל מומחה או מוהל צדיק

והנה הרבה פעמים יש אפשרות למול את התינוק ע"י מוהל צדיק גדול, שמכוון ומייחד ומתרגש ומרומם וכו', ומאידך גיסא אפשר למולו ע"י מוהל מומחה לרבים, ידוע ומפורסם במומחיותו הגדולה, אך איננו צדיק גדול, אלא כיהודי 'פשוט'.

אכן, מכיון שמצוות המילה עצמה כוללת את רפואת התינוק כמו שנתבאר, א"כ **ההידור הגדול הוא בכך שמביאים את המוהל היותר מומחה ברפואה**, וכמבואר ברש"י בסנהדרין שתפקיד הרופא בכל העיר היה "למול התינוקות".

[יש כאן גם **שיקול פרקטי** שלימד אותי אאמו"ר שליט"א: רוב הבריתות אינן צריכות באמת מומחה גדול כל כך. אבל, יש פעמים שהערלה במצב ייחודי וצריך מומחיות גדולה למילה. והנה, אילו האבא מל את כל בניו אצל המומחה הגדול, הרי גם כאשר יש ברית "מסובכת" הוא לוקח האחריות ומקבל את המלאכה הסבוכה, אבל אם ימול האב את כל בניו אצל מוהל צדיק, ויבוא רק בשעת "סיבוכ" אל המומחה, לא יתקבל בסבר פנים יפות שהרי "רק עתה נזכרת בי, כאשר אתה לא יכול לפנות למישהו אחר". לכן תמיד העדיפות היא לקחת את המוהל המומחה מאשר את המוהל הצדיק].

סיפור | החסיד שעצר את הניתוח...

בדף שלנו למדנו שגוי פסול למול את ישראל. כתבו הפוסקים דהוא הדין יהודי מומר פסול למול, ועיין מנחת יצחק שדן להכשיר בדיעבד ברית שנעשתה ע"י רופא שאינו שומר שבת משום שנחשב כתינוק שנשבה.

אספר לכם סיפור מעניין: זקני רבי דוד סומפולינסקי זצ"ל שימש כרופא בכיר בבית החולים אסף הרופא. בבית החולים היה ממונה משגיח שהיה מחסידי גור, יהודי ירא וחרד לדבר ה'. מדי פעם היו מגיעים אנשים מבוגרים מהעולים שביקשו לעבור ברית מילה בהליך ניתוחי (בשל גילם המבוגר). הברית היתה נעשית על ידי המנתחים ואת הברכות היה אומר המשגיח החסיד הנ"ל.

והנה, פעם אחת הגיע המשגיח לחדר הניתוח ורואה שהמנתח שנבחר היה יהודי רחוק מהיהדות שהיה נשוי לאשה גויה ה". הוא הזדעזע מהמחשבה שהוא זה שימול את היהודי. אבל איך הוא יעצור את הניתוח? כמו גרע"ר חסיד הוא מיהר אל הרופא ו... **נגע בו בידיו...** זהו. הוא "פסל" את הרופא מבחינה סטרילית, וכל הניתוח התבטל.

נעשה רעש גדול: איזה חוסר אחריות שמשגיח כשרות פוגע בקודים הסטריליים של חדרי הניתוח, שהם חשובים כל כך לחיי אדם. יותר חשובה לו ההלכה מאשר הדאגה לחיי המנותחים... וכן הלאה והלאה צקצקי לשון צדקניים... בהתייעצות עם הפיקוח מטעם משרד הבריאות החליטו לפטרו.

סבא שלי החליט להתערב. הוא פנה אל הרב הראשי הגאון הרב הרצוג זצ"ל שיאשר לו שמי שנשוי לגויה איננו יכול לערוך ברית מילה. אחרי שקיבל את המכתב, הוא שלח מכתב למנהלי בית החולים וראשי משרד הבריאות ובו טען **שהמנתח הבכיר עמד לעשות פשע גדול:** לנתח אדם בנייתו שכלל אין צורך בו. הרי ניתוח זה הליך מסוכן, בוודאי בגיל מבוגר. כל הסיבה לערוך את הניתוח היא בשביל לקיים את מצוות ברית המילה לפי צו מצפון המנותח, אבל הנה מתברר שבאמצעות המנתח זה לא היתה מתקיימת מצות ברית מילה, ואם כן – המשגיח הזה פשוט **הציל את המנותח המסכן מהליך מסוכן ללא תועלת!...**

הנהלת בית החולים התכנסה והחליטה ברוב קולות שסבא צודק. המשגיח חזר לעבודתו...

העמקה | מדוע אשה נחשבת מהולה

בגמרא שלנו אנו למדים הגדרה מפליאה: אשה נחשבת

סיפור | החוק שהציל את גליון "טעימות"...

זקני רבי דוד סומפולינסקי זצ"ל היה רגיל לעורר אותנו להרגיש הכרת הטוב ל**רבי בנימין הרופא** בעל 'מוסף הערוך'. מדוע? כי לפני מאות שנים – בעת שהיה רופא החצר של מלך דנמרק – תיקן תקנה מלכותית לחייב נוכחות רופא בכל ברית מילה.

והנה לאחר מאות שנים, בעת ברית המילה של זקני הנ"ל, אירע תקלה מסוכנת והתחיל לאבד דם רב ה", ובניסי ניסים הצליח הרופא שהיה נוכח שם עפ"י החוק להצילו... א"כ איפוא, יש לנו להרגיש הכרת הטוב לרבי בנימין הרופא... אילולי תקנתו לא הייתי זוכה להגיע לעולמנו, **ולא הייתם קוראים את הגליון שאתם אווזים כעת בידכם...**

מיזם | "לעבדך באמת" - הכנה לקיום מצות מילת הבן מתוך התבוננות והתרוממות

בדף שלנו למדנו על כך שגוי פסול למול את ישראל, מפני שנאמר "לה' ימול". אע"פ שהמילה "לה'" נאמרה על קרבן פסח "ועשה פסח לה'", המול ימול וגו' אך דורשים זאת כאילו נמשך להלך "ועשה פסח, לה' המול ימול וגו'".

ובאמת מצאנו בחז"ל דימוי ברית המילה להקרבת קרבן לה', כמו שאמרו בפרקי דרבי אליעזר יכל מי שהוא מגיש את בנו למילה כאילו כהן גדול מקריב מנחתו ונסכו על גבי מזבח. ובזהו הקדוש (מתורגם ללה"ק) "אשריהם ישראל שמקריבים קרבן רצון לפני ה' שמקריבים בניהם קרבן לשמונה ימים. גם הטיז (רסיה ס"ג) ביאר את ענין שלום זכור בשבת וכתב וז"ל דאייתי סמך לזה ממדר פ' אמור פרק כ"ז כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת שאין ד' ימים בלא שבת ואין מילה בלא שבת".

אלא ש... **הרבה פעמים האבא הטרי לא מוצא זמן להתכונן כראוי וכיאות למצוה גדולה זו.** הוא מתרוצץ בין טיפול באשתו היולדת לבין טיפול בילדים (סוף סוף מרגיש כמה מתאמצת אשתו בימי שיגרה...), בין ארגון הברית לבין הכנת השלום זכר... והוא "נופל" מותש לברית המילה.

בשביל לתקן עניין זה נחלק ידיד נפשי **הגאון רבי צבי ווינברג שליט"א** ממרביצי התורה בארה"ב והוציא לאור "דף הסבר" עם תמצית דברי רבותינו על מהות מצות ברית המילה, שנשלח לכל דורש ומשמש כהכנה מתומצת ויעילה מאד לקיום מצות מילת הבן מתוך העמקה, התבוננות והתרוממות. המעוניין ידרשנו מעמו בכתובת tzvi.weinberg@gmail.com

ישראל שצמאה ותאיבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו.

שימו לב שגם אצל הגויים הדגיש רש"י "ואינן צמאין ליוצרם", כי גם הם צמאים – לממון ותאוות, רציחות ועוולות.

כי הנפש תמיד צמאה ומשתוקקת. "וגם הנפש לא תמלא".

והנה, עיקר ה"מבחן" שהקב"ה עשה לנו לפני קבלת התורה, האם אנו רוצים ומשתוקקים לקבלה, עד שאמרו "רצוננו לראות את מלכנו" וזכו לזה. התורה מצווה עלינו "ובחרת בחיים" – אך אונקלוס לא תרגם "ובחר בחייה" כמו שתרגם "בחר לנו אנשים", אלא תרגם "ותתרעי בחייה", תרצה בחיים!.. אם תרצה – תהיה!

מספרים על הגר"א ששמע שילדים מתלחשים סביבו "זהו הגאון מוילנא!", באידיש אומרים זאת "ווילנער גאון", הוא פנה אל הילדים ואמר: "וויל נער גאון" – רק תרצה, תהיה גאון. יש כאלו שהבינו שה"רק" בא למעט: אין צורך ביותר מכך שתרצה להיות גאון. אבל שיש שפירשו שה"רק" בא למקד, אם רק תרצה להיות גאון, שום רצון אחר לא יהיה לך – אז תהיה גאון!...

התורה אומרת שאפילו אם התורה היתה בשמיים היינו מצווים לומר "מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו" ואילו היתה מעבר לים היינו מצווים לומר "מי יעבור לנו את הים ויקחה לנו".

מה הכוונה? איך אפשר לעלות לשמיים?

הרבה דורות לא הבינו את דברי חז"ל הללו, עד שהתברר שכאשר רוצים באמת – מגיעים אל הירח! גם "לעבור את הים" היה נשמע הרבה דורות כמשהוא מופרך, הרי "מעבר לים" אין כלום! עד שהגיע קולמבוס וגילה שאם רוצים מגיעים אל עבר הים ומגלים את אמריקה!... **אין דבר העומד בפני הרצון**.

רק עתה למדנו בפרשת בלק "קום לך איתם" מפרש רש"י "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו"... כמה גדול כוח הרצון!

מהולה! מה הכוונה? פירש רבינו בן יהוידע: נראה לי בס"ד על פי מה שכתב רבינו האר"י ז"ל בריש שער מאמר רשב"י, דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות משום דע"ב בעלה נחשבת גם היא כאלו עשתה מצוה שלו ואינה חסירה כלום, ע"ש. ולפי"ז גם לענין מילה יש לאשה שייכות במצוה כאלו קיימה אותם מכח בעלה שהוא נימול לכן חשיבא כמאן דמהילא, עכ"ל.

באופן אחר נראה לבאר עפ"ימ"ש"כ המהר"ל בביאור ברכת "שעשני כרצוני" שהאשה זקוקה לפחות מצוות לתיקונה מפני שהיא נבראה מלכתחילה בצורה יותר מתוקנת. [אך באמת אין היא שמחה בזה, כי האדם רוצה לעמול בעצמו ולזכות ע"י מעשיו, ולכן כתבו הראשונים שברכת "שעשני כרצוני" היא כעין ברכת ההודאה על הרעה, ולכן האיש מודה "שלא עשני אשה", אך עכ"פ אנו שומעים מזה את מעלת האשה, שהיא יותר שלמה מעיקר יצירתה]. וכנראה זהו גם הפירוש של "כמאן דמהילה דמי" שהיא איננה צריכה הסרת ערלה, אלא מלכתחילה לא נברא בה פגם הערלה ואיננה צריכה לתקנו.

חיזוק | מהות הנפש – להשתוקק ולרצות!

הגמרא ביקשה לפרש "רפואת נפשות" רפואה בחינם, ופירש רש"י ש"נפש" היא מלשון רצון, כלומר מעצמו ומנפשו הוא עושה כמו "אם יש את נפשכם" בדעתכם.

זהו גם ביאור מטבע הלשון "אם נפשך לומר" או "ממה נפשך", שפירושים "אם תרצה לומר" או "מאיזה תרצה לדון". מדוע "נפש" משמשת במשמעות של "רצון"?

כי זו מהות הנפש, לרצות ולשאוף. כמו שלמדנו בסנהדרין עו, ב על הפסוק "למען ספות הרווה את הצמאה" שעם ישראל נקראים "צמאה" והגויים נקראים "רווה", ומפרש רש"י "רווה" – נכרים ששבעים ואינן צמאין ליוצרם, צמאה – **זו כנסת**

